

Aquest estiu la Secció Filològica de l'IEC ha quedat endolada. Com tots vosaltres sabeu, el 17 de juliol morí Ramon Aramon i Serra, i poques setmanes més tard, el 28 d'agost, ho féu Josep Roca Pons. Tots dos n'eren membres emèrits.

Avui, però, ens hem aplegat en aquest acte en memòria de Ramon Aramon, és a dir, en un acte per a recordar-lo, i recordar vol dir saber no oblidar. Cal saber no oblidar. De vegades es diu, en un sentit positiu, que «cal saber oblidar», i en dir això en el context apropiat hom evoca la virtut de la magnanimitat. Però fóra vilesa oblidar massa d'hora o simplement oblidar una d'aquelles baules necessàries, imprescindibles, de la cadena que ens ha dut on som i que ens hi ha dut com som.

Les persones humanes som complexes; ho som intrínsecament i ens hi fem al llarg de la nostra trajectòria vital, per causa dels nostres interessos, de les obligacions concretes, de les nostres relacions... Cadascú ens recorda llavors segons el moment en què ens va tractar i ens jutja d'acord amb els seus valors i les circumstàncies del moment, potser no sempre amb la necessària perspectiva o amb la insubstituïble experiència que dóna el fet d'haver viscut situacions excepcionals. Tanmateix, hi ha persones que alhora que són complexes i mudables, com tothom, fan la impressió de ser sempre les mateixes, d'atenir-se a uns pocs valors elementals, a unes idees força ben senzilles, i de no desviar-se'n.

Ramon Aramon també era una persona complexa i era alhora transparent en l'adhesió als seus valors elementals. Entre les diverses personalitats o dimensions de Ramon Aramon, hi descobrim d'antuvi l'home. Com a home, jo en destacaré una qualitat que potser no era el tret amb què hom solia caracteritzar-lo, però a mi em cridava l'atenció i me'l feia mereixedor d'una consideració intel·lectual: Aramon era un home amb sentit de l'humor.

Hi ha, després, l'Aramon filòleg, és a dir, l'estudiós de la llengua i la literatura. Un filòleg és una persona que llegeix a poc a poc i acuradament —i Aramon això ho va fer, i força, i no solament per raons estrictament filològiques. Molts li n'haurien d'estar agraïts. Un filòleg és una persona que mira de restablir el text arquetípic o d'establir el text canònic, però també mira de comprendre'n el significat —el que tenia per a les persones que el van produir i per a les persones a qui s'adreçava. Al mateix temps, un filòleg és una mena de demiürg —un mitjancer entre els homes del passat i els del present, en la mesura que posa a l'abast d'aquests les paraules d'aquells i els les fa entenedores. Aquesta és una funció que fins i tot un poeta tan modern com Gabriel Ferrater sabia agrair. Com a filòleg, Aramon treballà sobre els trobadors, sobre la novella medieval, però també sobre temes moderns i contemporanis. Però no sóc jo qui n'haig d'avaluar l'obra, car els col·legues que ens acompanyen ho sabran fer amb més perícia.

Hi ha també, és clar, l'acadèmic, en primer lloc, l'acadèmic de la llengua. Com a tal, el seu objectiu fou servir un model de llengua literària determinat per a transmetre'l a les noves generacions i per a estimular-ne l'ús literari i científic. Ell va optar per aquest model, sens dubte l'opció correcta en aquell moment, i s'hi va mantenir fidel fins al final.

D'altra banda, hi ha també el secretari general de l'IEC. Com a tal, el seu objectiu fou preservar les institucions, aquesta institució en concret, en un temps de penúria (i no solament ni en primer lloc econòmica). Per venir a aquest món, els humans no triem pas l'època, però sí la dignitat amb què hi viurem. L'objectiu d'Aramon, en aquest aspecte, fou de donar testimoni, internacionalment i nacionalment, d'una continuïtat, d'una existència, d'una voluntat de perseverar, malgrat tot, més enllà del desastre.

Per a parlar-nos del seu record de l'home, del filòleg, de l'acadèmic, del secretari general, hem demanat la col·laboració dels qui ens acompanyen a la mesa. Escolteu-los i escolteu el relat dels seus records, tal vegada de les seves recerques, però mentre els escolteu no deixeu de recordar el vostre Aramon i Serra.

JOAN A. ARGENTER
President de la Secció Filològica
de l'Institut d'Estudis Catalans